

Birleşmiş Milletler Antlaşması

*ve Uluslararası
Adalet
Divanı
Statüsü*

Birleşmiş Milletler

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI

26 Haziran 1945 tarihinde San Francisco'da imzalanmış ve 110. maddeye uygun olarak 24 Ekim 1945'de yürürlüğe girmiştir. Türkiye Antlaşmayı Milletlerarası Adalet Divanı Statüsü'yle birlikte 15 Ağustos 1945'te onaylamıştır. 4801 Sayılı Onay Kanunu 24 Ağustos 1945 gün ve 6902 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Giriş Notu

Birleşmiş Milletler Antlaşması, Uluslararası Örgütlenme konusundaki Birleşmiş Milletler Konferansı'nın sonucunda 26 Haziran 1945'de yürürlüğe girmiştir. Uluslararası Adalet Divanı Statüsü, Antlaşmanın ayrılmaz bir parçasıdır.

Antlaşmanın 23., 27. ve 61. maddelerinde yapılan değişiklikler 17 Aralık 1963 tarihinde Genel Kurul'ca kabul edilmiş ve 31 Ağustos 1965'de yürürlüğe girmiştir. 61. maddede yapılan yeni bir değişiklik 20 Aralık 1971 tarihinde Genel Kurul'ca kabul edilmiş ve 24 Aralık 1973'de yürürlüğe girmiştir. 109. maddede yapılan bir değişiklik de 20 Aralık 1965 tarihinde Genel Kurul'ca kabul edilerek 12 Haziran 1968'de yürürlüğe girmiştir.

23. maddede yapılan değişiklik, Güvenlik Konseyi'nin üye sayısını onbirden onbeşe çıkarmaktadır. Değiştirilmiş 27. madde, Güvenlik Konseyi'nin usul sorunlarındaki kararlarının dokuz üyenin olumlu oyu ile alınacağını (daha

iii

önce yedi idi), bütün öteki sorunlardaki kararlarınsa, Güvenlik Konseyi'nin beş sürekli üyesinin hepsinin oyları da dahil olmak üzere, dokuz üyenin olumlu oyu ile alınacağını (daha önce yedi idi) öngörmektedir.

61. maddede yapılan ve 31 Aralık 1965 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in üye sayısını onsekizden yirmiyediye çıkarmaktaydı. Aynı maddede daha sonra yapılan ve 24 Aralık 1973'de yürürlüğe giren değişiklik, Konsey'in üye sayısını bir kez daha artırarak yirmiyediden ellidörte çıkarmıştır. 109. maddede yapılan ve bu maddenin birinci fıkrasını ilgilendiren değişiklik, Antlaşma'nın gözden geçirilmesi amacıyla, Genel Kurul'un üçte iki çoğunluğunun ve Güvenlik Konseyi'nin herhangi dokuz üyesinin oylarıyla (daha önce yedi idi) saptanacak yer ve tarihte Birleşmiş Milletler üyelerinin bir Genel Konferansı'nın düzenlenebileceğini öngörmektedir. Genel Kurul'un onuncu olağan toplantısında böyle bir gözden geçirme konferansının önerileceğine ilişkin bir hükmü içeren 109. maddenin 3. fıkrası, 1955 yılında Genel Kurul'un onuncu olağan toplantısında Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi tarafından uygulanmış olması dolayısıyla, Güvenlik Konseyi'nin herhangi yedi üyesinin oyundan söz eden özgün biçimi ile korunmuştur.

iv

Birleşmiş Milletler Antlaşması

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI

Biz Birleşmiş Milletler halkları:

Bir insan yaşamı içinde iki kez insanlığa tarif olunmaz acılar getiren savaş felaketinden gelecek kuşakları korumaya, temel insan haklarına, insan kişiliğinin onur ve değerine, erkeklerle kadınların ve büyük uluslarla küçük ulusların hak eşitliğine olan inancımızı yeniden ilan etmeye, adaletin korunması ve antlaşmadan doğan yükümlülüklerle saygı gösterilmesi için gerekli koşulları yaratmaya ve daha geniş bir özgürlük içinde daha iyi yaşama koşulları sağlamaya, sosyal bakımdan ilerlemeyi kolaylaştırmaya,

ve bu ereklere ulaşmak için:

Hoşgörülle davranmaya ve iyi komşuluk anlayışı içinde birbirimizle barışık yaşamaya, uluslararası barış ve güvenliği korumak için güçlerimizi birleştirmeye, ortak yarar dışında silahlı kuvvet kullanılmamasını sağlayacak ilkeleri kabul etmeye ve yöntemleri benimsemeye, tüm halkların ekonomik ve sosyal bakımdan ilerlemesini kolaylaştırmak için uluslararası kurumlardan yararlanmaya,

istekli olarak, bu amaçları gerçekleştirmek için çaba harcamaya kara verdik.

Buna uygun olarak hükümetlerimiz, San Francisco kentinde toplanan ve yetki belgeleri usulüne uygun görülen temsilcileri aracılığıyla işbu Birleşmiş Milletler Antlaşması'nı kabul etmişler ve Birleşmiş Milletler adıyla anılacak bir uluslararası örgüt kurmuşlardır.

4

Madde 2

Birleşmiş Milletler örgütü ve üyeleri, 1. maddede belirtilen amaçlara ulaşmak üzere aşağıdaki ilkelere uygun biçimde hareket edeceklerdir :

1. Örgüt, tüm üyelerinin egemen eşitliği ilkesi üzerine kurulmuştur.

2. Tüm üyeler, üyelik sıfatından doğan hak ve çıkarlardan tümünün yararlanmasını sağlamak için işbu Antlaşma'ya uygun olarak üstlendikleri yükümlülükleri iyi niyetle yerine getirirler.

3. Tüm üyeler, uluslararası nitelikteki uyumsuzluklarını, uluslararası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye düşürmeyecek biçimde, barışçı yollarla çözerler.

4. Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı, gerek Birleşmiş Milletler'in Amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidinde ya da kuvvet kullanılmasına başvurmadan kaçınırlar.

5. Tüm üyeler, örgütün işbu Antlaşma gereği giriştiği tüm eylemlerde örgüte her türlü yardımcı yaparlar ve Birleşmiş Milletler tarafından aleyhinde önleme ya da zorlama eylemine girişilen herhangi bir devlete yardım etmekten kaçınırlar.

6

I. BÖLÜM:

Amaçlar ve İlkeler

Madde 1

Birleşmiş Milletler'in amaçları şunlardır :

1. Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla: barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve bunları boşa çıkarmak, saldırı ya da barışın başka yollarla bozulması eylemlerini bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak ve barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslararası uyumsuzluk veya durumların düzeltilmesini ya da çözümlenmesini barışçı yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmek;

2. Uluslar arasında, halkların hak eşitliği ve kendi geleceğini kendilerinin belirlemesi ilkesine saygı üzerine kurulmuş dostça ilişkiler geliştirmek ve dünya barışını güçlendirmek için diğer uygun önlemleri almak;

3. Ekonomik, sosyal, kültürel ve insancıl nitelikteki uluslararası sorunları çözmeye ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak ve

4. Bu ereklerle ulaşılmaya yolunda ulusların giriştikleri eylemlerin uyumlaştığı bir odak olmak.

5

6. Örgüt, Birleşmiş Milletler üyesi olmayan devletlerin de, uluslararası barış ve güvenliğinin korunmasının gerektirdiği ölçüde bu ilkelere uygun biçimde hareket etmesini sağlar.

7. İşbu Antlaşma'nın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletlere herhangi bir devletin kendi iç yetki alanına giren konulara müdahale yetkisi vermediği gibi üyeleri de bu türden konuları işbu Antlaşma uyarınca bir çözüme bağlamaya zorlayamaz; ancak, bu ilke VII. Bölümde öngörülmüş olan zorlayıcı önlemlerin uygulanmasını hiçbir biçimde engellemez.

II. BÖLÜM:

Üyeler

Madde 3

Birleşmiş Milletler'in asıl üyeleri, Uluslararası Örgütlenme konusunda San Francisco'da yapılan Birleşmiş Milletler Konferansına katılmış olan, ya da 1 Ocak 1942 tarihli Birleşmiş Milletler Bildirgesi'ni önceden imzalamış bulunan ve işbu Antlaşmayı imzalayarak 110. madde uyarınca onaylayan devletlerdir.

Madde 4

1. İşbu Antlaşmanın getirdiği yükümlülükleri kabul eden ve bunları yerine getirme konusunda yetenekli ve

7

istekli olduklarına örgütçe hükmedilen tüm diğer barışsever devletler Birleşmiş Milletlere üye olabilirler.

2. Bu koşullara uyan her devletin Birleşmiş Milletler üyeliğine kabulü, Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul kararı ile olur.

Madde 5

Güvenlik Konseyi tarafından aleyhinde bir önleyici ya da zorlayıcı önlem alınmış bulunan bir Birleşmiş Milletler üyesi, üyelik sıfatından doğan hak ve ayrıcalıkların kullanılmaktan, Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından alıkonabilir. Güvenlik Konseyi bu hak ve ayrıcalıkların kullanılmasına yeniden izin verebilir.

Madde 6

İşbu Antlaşma'da belirtilen İlkeleri ısrarla çiğneyen bir Birleşmiş Milletler üyesi, Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından örgütten çıkarılabilir.

III. BÖLÜM:

Organlar

Madde 7

1. Birleşmiş Milletler örgütünün başlıca organları olarak bir Genel Kurul, bir Güvenlik Konseyi, bir Ekonomik ve Sosyal Konsey, bir Vesayet Meclisi, bir Uluslararası Adalet Divanı ve bir de Sekreterlik kurulmuştur.

8

bu tür sorun ya da işler konusunda Birleşmiş Milletler üyelerine veya Güvenlik Konseyi'ne veya hem örgüt üyelerine, hem de Güvenlik Konseyi'ne tavsiyelerde bulunabilir.

Madde 11

1. Genel Kurul, silahsızlanmaya ve silahlanmanın düzenlenmesine hakim olan ilkeleri de içermek üzere, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için yapılacak işbirliğinin genel ilkelerini inceleyebilir ve bu ilkeler konusunda örgüt üyelerine hem de Güvenlik Konseyi'ne veya hem örgüt üyelerine hem de Güvenlik Konseyi'ne tavsiyelerde bulunabilir.

2. Genel Kurul, Birleşmiş Milletler üyelerinden herhangi biri veya Güvenlik Konseyi veya örgüt üyesi olmayan bir devlet tarafından 35. maddenin 2. fıkrası uyarınca kendisine sunulan ve uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin olan bütün sorunları görüşebilir ve 12. madde hükümleri saklı kalmak koşuluyla bütün bu tür sorunlar konusunda ilgili devlet ya da devletlere veya Güvenlik Konseyi'ne ya da hem devletlere veya Güvenlik Konseyi'ne tavsiyelerde bulunabilir. Bir eylem gerektiren bu tür sorunların tümü, görüşmelerden önce ya da sonra Genel Kurul tarafından Güvenlik Konseyi'ne gönderilir.

3. Genel Kurul, uluslararası barış ve güvenliği

10

2. Gerekli görülebilecek yardımcı organlar işbu Antlaşma'ya uygun olarak kurulabilirler.

Madde 8

Birleşmiş Milletler, kadın ve erkeklerin ana ve yardımcı organlara herhangi bir sıfatla ve eşit koşullarla katılabilmelerine hiçbir kısıtlama koymayacaktır.

IV. BÖLÜM:

Genel Kurul

Bileşimi

Madde 9

1. Genel Kurul Birleşmiş Milletler'in bütün üyelerinden oluşur.

2. Her üyenin Genel Kurul'da en çok beş temsilcisi bulunur.

Görev ve Yetkileri

Madde 10

Genel Kurul, işbu Antlaşma kapsamına giren ya da işbu Antlaşma'da öngörülmemiş organlardan herhangi birinin yetki ve görevlerine ilişkin bütün sorunları ya da işleri görüşebilir ve 12. madde hükümleri saklı kalmak koşuluyla,

9

tehlikeye sokması muhtemel durumlara Güvenlik Konseyi'nin dikkatini çekebilir.

4. Genel Kurul'un işbu maddede sayılan yetkileri, 10. maddenin genel kapsamını sınırlandırmaz.

Madde 12

1. Güvenlik Konseyi herhangi bir uyuşmazlık ya da duruma ilişkin olarak işbu Antlaşma'nın kendisine yüklediği görevleri yerine getirdiği sürece, Genel Kurul, Güvenlik Konseyi bunu kendisinden istemedikçe, bu uyuşmazlık ya da durum konusunda herhangi bir tavsiyede bulunamaz.

2. Genel Sekreter, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin olup Güvenlik Konseyi'nce ele alınmış bulunan işleri, Güvenlik Konseyi'nin onayı ile her toplantıda Genel Kurul'un bilgisine sunar; Güvenlik Konseyi sözü geçen işleri elden bıraktığı anda da Genel Sekreter yine aynı şekilde Genel Kurul'a, ya da Genel Kurul toplantı halinde değilse Birleşmiş Milletler üyelerine durumu bildirir.

Madde 13

1. Genel Kurul :

a. Siyasal alanda uluslararası işbirliğini geliştirmek, uluslararası hukukun giderek geliştirilmesini ve yasalastırılmasını teşvik etmek;

11

b. Ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda, eğitim ve sağlık alanlarında uluslararası işbirliğini geliştirmek ve ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan hakları ile temel özgürlüklerden yararlanmasını kolaylaştırmak için araştırmalar yapılmasına önayak olur ve bu amaçla tavsiyelerde bulunur.

2. Genel Kurul'un, yukarıda 1(b) fıkrasında sözü edilen sorunlara ilişkin, öteki sorumluluk, görev ve yetkileri, IX. ve X. Bölümlerde belirtilmiştir.

Madde 14

12. Madde hükümleri saklı kalmak koşuluyla, Genel Kurul, Birleşmiş Milletler'in Amaç ve İlkelerini belirten işbu Antlaşma hükümlerinin çiğnenmesinden doğan durumlar da dahil olmak üzere kamu esenliğine zarar verecek, uluslar arasındaki dostça ilişkileri tehlikeye sokacak nitelikte gördüğü herhangi bir durumun, kökenine bakılmaksızın barışçı yollarla düzeltilmesi için gerekli önlemler alınmasını tavsiye edebilir.

Madde 15

1. Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin yıllık raporları ile özel raporlarını kabul eder ve inceler; bu raporlar Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliği korumak için kararlaştırdığı ya da aldığı önlemlerin bir dökümünü de içerir.

12

kararları, hazır bulunan ve oy veren üyelerin üçte iki çoğunluğu ile alınır. Önemli sayılan sorunlar şunlardır: uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin tavsiyeler. Güvenlik Konseyi'nin sürekli olmayan üyelerinin seçilmesi, Ekonomik ve Sosyal Konsey üyelerinin seçilmesi, Vesayet Meclisi üyelerinin 86. maddenin 1(c) fıkrası uyarınca seçilmesi, Birleşmiş Milletlere yeni üyelerin kabulü, üyelik hak ve ayrıcalıklarının askıya alınması, üyelikten çıkarma, vesayet rejiminin işleyişine ilişkin sorunlar ve bütçe.

3. Üçte iki çoğunlukla çözülecek yeni sorun türlerinin belirlenmesi de içinde olmak üzere, başka sorunlar konusundaki kararlar, hazır bulunan ve oy veren üyelerin oy çoğunluğu ile alınır.

Madde 19

Örgüte mali katkısını ödemekte gecikmiş olan bir Birleşmiş Milletler üyesi, eğer gecikmiş ödemelerinin tutarı önceki iki tam yılın ödeme payları tutarına eşit ya da bundan fazla ise, Genel Kurul'da oy kullanamaz. Bununla birlikte Genel Kurul, ödemedeki aksamanın sözkonusu üyenin iradesi dışındaki nedenler yüzünden meydana gelmiş olduğu kanısına varırsa, bu üyenin oylamaya katılmasına izin verebilir.

14

2. Genel Kurul, Birleşmiş Milletler'in öteki organlarından gelen raporları da kabul eder ve inceler.

Madde 16

Genel Kurul, uluslararası vesayet rejimi konusunda, XII. ve XIII. Bölümler uyarınca kendisine düşen görevleri yerine getirir; stratejik bölge olarak belirlenmemiş bölgelere ilişkin anlaşmaların kabulü de bu görevler arasındadır.

Madde 17

1. Genel Kurul, örgütün bütçesini inceler ve kabul eder.

2. Üyeler, Genel Kurul'un yapacağı paylaştırmaya uygun olarak örgütün harcamalarını üstlenirler.

3. Genel Kurul, 57. maddede sözü edilen ihtisas kuruluşları ile yapılan mali ve bütçeye ilişkin düzenlemelerin tümünü inceleyerek kabul eder ve anılan kuruluşların idari bütçelerini, kendilerine tavsiyelerde bulunmak üzere, inceler.

Oylama

Madde 18

1. Genel Kurul'un her üyesinin bir oyu vardır.

2. Genel Kurul'un önemli sorunlar konusundaki

13

Yöntem

Madde 20

Genel Kurul yılda bir kez olağan toplantı yapar, durum gerektirdiğinde de olağanüstü toplanır. Olağanüstü toplantılar, Güvenlik Konseyi'nin ya da Birleşmiş Milletler üyelerinin çoğunluğunun isteği üzerine Genel Sekreter'in çağırması ile yapılır.

Madde 21

Genel Kurul, içtüzüğünü kendi yapar. Her toplantı için başkanını seçer.

Madde 22

Genel Kurul, görevlerini yerine getirmek için gerekli gördüğü yardımcı organları oluşturabilir.

V. BÖLÜM:

Güvenlik Konseyi

Bileşimi

Madde 23

1. Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler'in onbeş üyesinden oluşur. Çin Cumhuriyeti, Fransa, Rusya Federasyonu, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Krallığı ve Amerika Birleşik Devletleri Güvenlik Konseyi'nin sürekli

15

üyeleridir. Genel Kurul, her şeyden önce Birleşmiş Milletler üyelerinin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ve örgütün öteki amaçlara katkılarını, aynı zamanda da hakça bir coğrafi dağılımı gözönünde tutarak, Birleşmiş Milletler'in öteki on üyesini de Güvenlik Konseyi'nin geçici üyeleri olarak seçer.

2. Güvenlik Konseyi'nin geçici üyeleri iki yıllık bir dönem için seçilirler. Güvenlik Konseyi üyelerinin sayısı onbirden onbeşe çıkarıldıktan sonra geçici üyeler için yapılacak ilk seçimde, dört yeni üyeden ikisi bir yıllık dönem için seçilecektir. Süresi biten bir üye hemen yeniden seçilemez.

3. Güvenlik Konseyi'nin her üyesinin Konsey'de bir temsilcisi vardır.

Görev ve Yetkileri

Madde 24

1. Birleşmiş Milletler'in üyeleri, örgütün hızlı ve etkili hareket etmesini sağlamak için uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında başlıca sorumluluğu Güvenlik Konseyi'ne bırakırlar ve bu sorumluluk gereğince görevlerini yerine getirirken Güvenlik Konseyi'nin kendi adlarına hareket ettiğini kabul ederler.

2. Güvenlik Konseyi, bu görevleri yerine getirirken Birleşmiş Milletler'in Amaç ve İlkeleri'ne uygun hareket

16

eder. Bu görevleri yerine getirebilmesi için Güvenlik Konseyi'ne verilmiş belirli yetkiler VI, VII, VIII ve XII. Bölümler'de gösterilmiştir.

3. Güvenlik Konseyi, Genel Kurul'a incelenmek üzere yıllık raporlar ve gerektiğinde özel raporlar sunar.

Madde 25

Birleşmiş Milletler üyeleri, işbu Antlaşma uyarınca, Güvenlik Konseyi'nin kararlarını kabul etme ve uygulama konusunda görüş birliğine varmışlardır.

Madde 26

Dünyanın insan ve ekonomi kaynaklarının, yalnızca en küçük bölümünü silahlanmaya ayırarak, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanıp korunmasını kolaylaştırmak için Güvenlik Konseyi, 47. madde'de öngörülen Askeri Kurmay Komitesi'nin de yardımıyla, silahlanmanın düzenlenmesi için bir sistem kurmak üzere Birleşmiş Milletler üyelerine sunulacak planlar hazırlamakla yükümlüdür.

Oylama

Madde 27

1. Güvenlik Konseyi'nin her üyesinin bir oyu vardır.

2. Güvenlik Konseyi'nin usule ilişkin konulardaki kararları dokuz üyesinin olumlu oyu ile alınır.

17

3. Güvenlik Konseyi'nin yöntem sorunlarındaki kararları dokuz üyenin olumlu oyu ile alınır; ancak, VI. Bölüm ile 52. maddenin 3. fıkrası hükümleri uyarınca alınan kararlarda bir uyuşmazlığa taraf olan oylamaya katılamaz.

Usül

Madde 28

1. Güvenlik Konseyi, görevlerini sürekli olarak yapacak biçimde örgütlendirilecektir. Bunun için Güvenlik Konseyi'nin her üyesi örgüt merkezinde her zaman bir temsilci bulunduracaktır.

2. Güvenlik Konseyi, belirli dönemlerde toplanır; üyelerden her biri, dilerse bir hükümet üyesi ya da özel olarak atanmış başka bir temsilci tarafından bu toplantılarda temsil olunabilir.

3. Güvenlik Konseyi, örgüt merkezinin dışında çalışmalarını en çok kolaylaştıracağına inandığı herhangi bir yerde toplanabilir.

Madde 29

Güvenlik Konseyi, görevini yerine getirmek için gerekli gördüğü yardımcı organları oluşturabilir.

18

Madde 30

Güvenlik Konseyi, başkanının seçim yöntemini de saptayan içtüzüğü kendi yapar.

Madde 31

Güvenlik Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Birleşmiş Milletler üyesi, Güvenlik Konseyi'ne sunulan herhangi bir sorunun görüşülmesine, eğer Konsey bu üyenin çıkarlarının özellikle sözkonusu olduğu görüşüne varmışsa, oy hakkı olmaksızın katılabilir.

Madde 32

Güvenlik Konseyi üyesi olmayan herhangi bir Birleşmiş Milletler üyesi veya Birleşmiş Milletler üyesi olmayan herhangi bir devlet, Güvenlik Konseyi'nin incelediği bir uyuşmazlığa taraf ise, bu uyuşmazlığa ilişkin görüşmelere, oy hakkı olmaksızın katılmaya çağrılabilir. Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler üyesi olmayan bir devletin katılması konusunda uygun gördüğü koşulları koyar.

VI. BÖLÜM:

Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi

Madde 33

1. Süreğitmesi uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebilecek nitelikte bir

19

uyuşmazlığa taraf olanlar, herşeyden önce görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, hakemlik ve yargısal çözüm yolları ile, bölgesel kuruluş ya da anlaşmalara başvurarak veya kendi seçecekleri başka yollarla buna çözüm aramalıdır.

2. Güvenlik Konseyi, gerekli gördüğünde tarafları aralarındaki uyuşmazlığı bu gibi yollarla çözmeye çağırır.

Madde 34

Güvenlik Konseyi, herhangi bir uyuşmazlık veya uluslararası bir anlaşmazlığa yol açabilecek ya da uyuşmazlık doğurabilecek bir durum konusunda, bu uyuşmazlık ya da durumun süregitmesinin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürme eğiliminde olup olmadığını saptamak için soruşturmada bulunabilir.

Madde 35

1. Birleşmiş Milletler'in her üyesi herhangi bir uyuşmazlık ya da 34. maddede öngörülen nitelikte bir duruma Güvenlik Konseyi'nin ya da Genel Kurul'un dikkatini çekebilir.

2. Birleşmiş Milletler üyesi olmayan bir devlet, taraf olduğu herhangi bir uyuşmazlık konusunda, işbu

20

Antlaşma'da öngörülen barışçı yollarla çözüme yükümlülüğünü bu uyuşmazlık için önceden kabul etmek koşuluyla, Güvenlik Konseyi'nin ya da Genel Kurul'un dikkatini çekebilir.

3. Bu madde uyarınca dikkatine sunulan işlere ilişkin olarak Genel Kurul'un girişeceği işlemler, 11. ve 12. maddelerin hükümlerine bağlı olacaktır.

Madde 36

1. Güvenlik Konseyi, 33. madde'de belirtilen nitelikte bir uyuşmazlığın ya da benzeri bir durumun herhangi bir evresinde, uygun düzeltme yöntem ya da yollarını tavsiye edebilir.

2. Güvenlik Konseyi, bu uyuşmazlığın çözülmesi için taraflarca önceden kabul edilmiş olan tüm yöntemleri gözönünde tutacaktır.

3. Güvenlik Konseyi bu madde'de öngörülen tavsiyelerde bulunurken, genel kural olarak, hukuksal nitelikteki uyuşmazlıkların taraflarca Uluslararası Adalet Divanı Statüsü hükümlerine göre Divan'a sunulması gerektiğini de gözönünde tutacaktır.

Madde 37

1. 33. madde'de belirtilen nitelikte bir uyuşmazlığa

21

taraf olanlar sözkonusu uyuşmazlığı anılan maddede gösterilen yollarla çözmeyi başaramazlarsa, Güvenlik Konseyi'ne sunarlar.

2. Güvenlik Konseyi bir uyuşmazlığın süregitmesinin gerçekten uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye soktuğu kanısına varırsa, 36. madde uyarınca mı hareket edeceğini yoksa uygun gördüğü başka çözüm yollarını mı tavsiye edeceğini kendisi kararlaştırır.

Madde 38

Güvenlik Konseyi, 33-37. maddeler hükümlerini zedelemeksizin, bir uyuşmazlığa taraf olanların tümünün istemesi halinde bu uyuşmazlığın barışçı yollarla çözülmesi için taraflara tavsiyelerde bulunabilir.

VII. BÖLÜM:

Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler

Madde 39

Güvenlik Konseyi, barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu ya da bir saldırı eylemi olduğunu saptar ve uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için tavsiyelerde bulunur veya 41. ve 42. maddeler uyarınca hangi önlemler alınacağını kararlaştırır.

22

Madde 40

Güvenlik Konseyi, durumun ağırlaşmasını önlemek üzere, 39. madde uyarınca tavsiyelerde bulunmadan ya da önlemleri kararlaştırmadan önce, ilgili tarafları gerekli ya da uygun gördüğü geçici önlemlere uymaya çağırabilir. Bu geçici önlemler tarafların haklarını, iddialarını ya da konularını hiçbir biçimde zedelemeyebilir. Bu geçici önlemlerin yerine getirilmemesi halinde Güvenlik Konseyi bunu gereğince dikkate alacaktır.

Madde 41

Güvenlik Konseyi, kararlarını yürütmek için silahlı kuvvet kullanımını içermeyen ne gibi önlemler alınması gerektiğini kararlaştırabilir ve Birleşmiş Milletler üyelerini bu önlemleri uygulamaya çağırabilir. Bu önlemler, ekonomik ilişkilerin ve demiryolu, deniz, hava, posta, telgraf, radyo ve diğer iletişim ve ulaştırma araçlarının tümüyle ya da bir bölümüyle kesintiye uğratılmasını, diplomatik ilişkilerin kesilmesini içerebilir.

Madde 42

Güvenlik Konseyi, 41. madde'de öngörülen önlemlerin yetersiz kalacağı ya da kaldığı kanısına varırsa, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden

23

kurulması için, hava, deniz ya da kara kuvvetleri aracılığıyla, gerekli sayıda her türlü girişimde bulunabilir. Bu girişimler gösterileri, ablukayı ve Birleşmiş Milletler üyelerinin hava, deniz ya da kara kuvvetlerince yapılacak başka operasyonları içerebilir.

Madde 43

1. Birleşmiş Milletler'in tüm üyeleri, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına katkıda bulunmak üzere, Güvenlik Konseyi'nin çağrısı ile özel anlaşma ya da anlaşmalar uyarınca, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli silahlı kuvvetleri ve geçit hakkını da içine almak üzere her türlü yardım ve kolaylığı Konsey'in hizmetine sunmayı yüklenirler.

2. Bu anlaşma ya da anlaşmalarda, sözkonusu kuvvetlerin sayısı, niteliği hazırlık derecesi ve genel mevkileri ile sağlanacak kolaylık ve yardımın niteliği belirlenecektir.

3. Anlaşma ya da anlaşmalar, Güvenlik Konseyi'nin girişimi ile mümkün olan en kısa zamanda görüşülecektir. Anlaşmalar, Güvenlik Konseyi ile örgüt üyeleri arasında ya da Güvenlik Konseyi ile ülke grupları arasında yapılacak ve imzalayan devletlerce, herbirinin anayasası gereğince onaylanacaktır.

24

Konseyi'nin buyruğu altına konulan kuvvetlerin kullanılması ve yönetilmesi, silahsızlanmanın düzenlenmesi ve muhtemel bir silahsızlanmanın gerçekleştirilmesi için Konsey'e gerekli olan askeri ihtiyaçlara ilişkin her konuda Güvenlik Konseyi'ne danışmanlık yapacak ve ona yardımcı olacak bir Askeri Kurmay Komitesi kurulacaktır.

2. Askeri Kurmay Komitesi, Güvenlik Konseyi'nin sürekli üyelerinin Kurmay Başkanları'ndan ya da onların temsilcilerinden oluşur. Kurmay Komitesi'nde sürekli olarak temsil edilmeyen herhangi bir Birleşmiş Milletler üyesinin Komite çalışmalarına katılması Komite'nin görevini iyi yapabilmesi için gerekli olduğu zaman, Komite bu üyeyi kendisiyle işbirliği yapmaya çağırır.

3. Askeri Kurmay Komitesi, Güvenlik Konseyi'nin yetkisi altında Konsey'in emrine verilen tüm silahlı kuvvetlerin stratejik açıdan yönetilmesinden sorumludur. Bu kuvvetlerin komutasına ilişkin sorunlar daha sonra çözülecektir.

4. Askeri Kurmay Komitesi, Güvenlik Konseyi'nin izniyle ve uygun bölgesel kuruluşlara danıştıktan sonra, bölge alt komiteleri kurabilir.

Madde 48

1. Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve

26

Madde 44

Güvenlik Konseyi kuvvet kullanmaya karar verdiği zaman Konsey'de temsil edilmeyen bir üyeyi, 43. madde uyarınca üstlenilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi için silahlı kuvvet vermeye çağırılmadan önce, o üyeyi dilerse, o üyenin kendi silahlı kuvvetlerine bağlı birliklerin kullanılmasına ilişkin Güvenlik Konseyi kararlarına katılmaya çağıracaktır.

Madde 45

Birleşmiş Milletler'in ivedi askeri önlemler alabilmesini sağlayabilmek üzere üyeler, birleşik uluslararası zorlayıcı önlemleri yürütmek için derhal kullanılacak ulusal hava kuvveti birlikleri bulunduracaklardır. Bu birliklerin gücü ve hazırlık derecesi ile bunların birlikte hareketini düzenleyen planlar, 43. madde'de belirtilen özel anlaşmanın ya da anlaşmaların öngördüğü sınırlar içinde, Askeri Kurmay Komitesi'nin yardımı ile Güvenlik Konseyi'nce belirlenecektir.

Madde 46

Silahlı kuvvet kullanılması için planları, Askeri Kurmay Komitesi'nin yardımı ile Güvenlik Konseyi hazırlar.

Madde 47

1. Uluslararası barış ve güvenliğin korunması, Güvenlik

25

güvenliğin korunması konusundaki kararlarının yürütülmesi için gerekli önlemler, Birleşmiş Milletler'in tüm üyeleri ya da bunlardan bazıları tarafından alınır.

2. Bu kararlar, Birleşmiş Milletler üyeleri tarafından doğrudan doğruya ve üyesi buldukları uluslararası kuruluşlar içindeki eylemleriyle yürütülürler.

Madde 49

Birleşmiş Milletler üyeleri, Güvenlik Konseyi'nin kararlaştırdığı önlemlerin yürütülmesinde birbirlerine karşılıklı yardımcı olmak için işbirliği yaparlar.

Madde 50

Güvenlik Konseyi tarafından bir devlet aleyhine önleyici ya da zorlayıcı önlemler alındığında, Birleşmiş Milletler üyesi olsun ya da olmasın başka herhangi bir devlet, bu önlemlerin yürütülmesi yüzünden özel ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalırsa, bu devletin söz konusu sorunların çözümünü için Güvenlik Konseyi'ne danışma hakkı vardır.

Madde 51

Bu Antlaşma'nın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alıncaya dek, bu üyenin

27

doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına halel getirmez. Üyelerin bu meşru savunma hakkını kullanırken aldıkları önlemler hemen Güvenlik Konseyi'ne bildirilir ve Konsey'in işbu Antlaşma gereğince uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için gerekli göreceği biçimde her an hareket etme yetki ve görevini hiçbir biçimde etkilemez.

VIII. BÖLÜM:

Bölgesel Antlaşmalar

Madde 52

1. İşbu Antlaşma'nın hiçbir hükmü, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin olup, bölgesel anlaşma ya da kuruluşların varlığına engel değildir; yeter ki bu anlaşma ve kuruluşlar ve bu kuruluşların çalışmaları Birleşmiş Milletler'in Amaç ve İlkeleri ile bağdaşır olsun.

2. Böyle anlaşmalara giren ya da böyle kuruluşları oluşturan Birleşmiş Milletler üyeleri, yerel uyuşmazlıkların Güvenlik Konseyi'ne sunmadan önce, bunları sözkonusu anlaşmalar ya da kuruluşlar aracılığıyla ve barışçı yollarla çözmek için çaba harcayacaklardır.

3. Güvenlik Konseyi, yerel uyuşmazlıkların, ya ilgili devletlerin girişimi üzerine ya da Güvenlik Konseyi'nin göndermesi yoluyla, bu tür bölgesel anlaşmalar ya da

28

güvenliğin korunması için girişilen ya da tasarlanan tüm eylemlerden her an tam olarak haberli bulundurulacaktır.

IX. BÖLÜM:

Uluslararası Ekonomik ve Sosyal İşbirliği

Madde 55

Uluslararası halkların hak eşitliği ve kendi yazgılarını kendilerinin belirlemesi ilkesine saygı üzerine kurulmuş barışçı ve dostça ilişkiler sağlanması için gerekli istikrar ve refah koşullarını yaratmak üzere Birleşmiş Milletler:

a. Yaşam düzeylerinin yükseltilmesini, tam istihdamı, ekonomik ve sosyal alanlarda ilerleme ve gelişme koşullarını,

b. Ekonomik, sosyal alanlarla sağlık alanındaki uluslararası sorunların ve bunlara bağlı başka sorunların çözümünü, kültür ve eğitim alanlarında uluslararası işbirliğini ve

c. Irk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine bütün dünyada etkin bir biçimde saygı gösterilmesini, kolaylaştıracaktır.

Madde 56

Üyeler, 55. maddede belirtilen amaçlara ulaşmak için,

30

bölgesel kuruluşlar aracılığıyla barışçı yoldan çözülmesinin gelişmesini teşvik eder.

4. İşbu madde, 34. ve 35. madde'lerin uygulanmasını hiçbir biçimde etkilemez.

Madde 53

1. Güvenlik Konseyi, gerekirse kendi yetkisi altında alınan zorlayıcı önlemlerin uygulanması için bölgesel anlaşma ya da kuruluşlardan yararlanır. Bununla birlikte, Güvenlik Konseyi'nin izni olmaksızın bölgesel anlaşmalar uyarınca ya da bölgesel kuruluşlar tarafından hiçbir zorlama eylemine girilmeyecektir; bu maddenin 2. fıkrasında verilen tanıma göre düşman devlet sayılan tüm devletlere karşı 107. Madde uyarınca alınan ya da böyle bir devletin saldırı politikasına yeniden girişmesine karşı bölgesel anlaşmalar çerçevesinde yöneltilen önlemler, ilgili hükümetlerin isteği üzerine örgütün böyle bir devlet tarafından girişilecek yeni bir saldırıyı önleme görevini üstlenmesi mümkün oluncaya dek, bunun dışındadır.

2. Bu madde'nin 1. fıkrasında kullanıldığı şekliyle düşman devlet terimi, İkinci Dünya Savaşı sırasında işbu Antlaşma'yı imzlamış herhangi bir devletin düşmanı olmuş olan herhangi bir devleti anlatır.

Madde 54

Güvenlik Konseyi, bölgesel anlaşmalar uyarınca ya da bölgesel kuruluşlar tarafından uluslararası barış ve

29

gerek birlikte gerekse ayrı ayrı, örgütle işbirliği içinde hareket etmeyi yükümlenirler.

Madde 57

1. Hükümetlerarası anlaşmalarla kurulan ve kendi kuruluş belgeleri gereğince ekonomik, sosyal, kültürel alanlarla eğitim ve sağlık alanlarında ve bunlarla ilgili başka alanlarda geniş uluslararası yetkileri bulunan uzmanlık kuruluşları, 63. madde uyarınca Birleşmiş Milletler'e bağlanacaktır.

2. Birleşmiş Milletler'e bu şekilde bağlanan kuruluşlar bundan böyle "uzmanlık kuruluşları" adıyla anılacaktır.

Madde 58

Örgüt, ihtisas kuruluşlarının programları ile çalışmalarını eşgüdümlü duruma getirmek için tavsiyelerde bulunur.

Madde 59

Örgüt, gerektiğinde, 55. Maddede belirtilen amaçlara ulaşabilmesi için gerekli her türlü yeni ihtisas kuruluşunu oluşturmak üzere ilgili devletler arasında görüşmeler yapılmasına önayak olur.

Madde 60

Örgütün bu Bölüm'de belirtilen görevlerinin yerine

31

getirilmesi konusunda sorumluluk Genel Kurul'a ve Genel Kurul'un yetkisi altında, X. Bölüm'de bu amaçla kendisine verilen yetkileri kullanacak olan Ekonomik ve Sosyal Konsey'e düşer.

X. BÖLÜM:

Ekonomik ve Sosyal Konsey

Bileşimi

Madde 61

1. Ekonomik ve Sosyal Konsey, Genel Kurul'ca seçilen ellidört Birleşmiş Milletler üyesinden oluşur.

2. 3. fıkra hükümleri saklı kalmak üzere, her yıl Ekonomik ve Sosyal Konsey'in ellidört üyesi üç yıllık bir süre için seçilir. Süresi biten üye hemen yeniden seçilebilir.

3. Ekonomik ve Sosyal Konsey üyelerinin sayısı yirmi yediden ellidörde çıkarıldıktan sonra yapılacak ilk seçimde, görev süreleri o yılın sonunda bitecek olan dokuz üyenin yerine yirmiyedi yeni üye seçilecektir. Genel Kurul'ca yapılan düzenlemelere uygun olarak, bu yirmiyedi yeni üyeden, bu şekilde seçilmiş dokuz tanesinin görev süresi bir yılın sonunda, öteki dokuz üyenin görev süresi de iki yılın sonunda sona erecektir.

32

Birleşmiş Milletler'e hangi koşullar altında bağlanacağını saptayan anlaşmalar yapılabilir. Bu anlaşmalar Genel Kurul'un onayına sunulur.

2. Ekonomik ve Sosyal Konsey, ihtisas kuruluşlarına danışarak, onlara tavsiyelerde bulunarak ve Genel Kurul ile tavsiyelerde bulunarak, bu ihtisas kuruluşlarının çalışmalarını arasında eşgüdümü sağlayabilir.

Madde 64

1. Ekonomik ve Sosyal Konsey, ihtisas kuruluşlarından düzenli raporlar almak için uygun önlemlere başvurabilir. Ekonomik ve Sosyal Konsey, kendi tavsiyeleri ile bu Konsey'in yetkisine giren konulara ilişkin Genel Kurul tavsiyelerini yerine getirmek üzere başvuru alan önlemler konusunda raporlar almak için Birleşmiş Milletler üyeleriyle ve ihtisas kuruluşlarıyla anlaşmalar yapılabilir.

2. Konsey, bu raporlar konusunda görüşlerini Genel Kurul'a iletebilir.

Madde 65

Ekonomik ve Sosyal Konsey, Güvenlik Konseyi'ne bilgi verebilir ve Güvenlik Konseyi'nin isteği üzerine ona yardım eder.

34

4. Ekonomik ve Sosyal Konsey'in her üyesinin Konsey'de bir temsilcisi vardır.

Görev ve Yetkileri

Madde 62

1. Ekonomik ve Sosyal Konsey, ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda, eğitim ve sağlık alanlarında ve bunlarla ilgili başka alanlarda uluslararası sorunlar üzerinde araştırmalar yapabilir, raporlar hazırlayabilir ya da bunların yapılıp hazırlanmasına önyak olabilir ve bütün bu sorunlara ilişkin olarak Genel Kurul, Birleşmiş Milletler üyeleri ve ilgili ihtisas kuruluşlarına tavsiyelerde bulunabilir.

2. Konsey, herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine etkin bir biçimde saygı gösterilmesini sağlamak üzere tavsiyelerde bulunabilir.

3. Konsey, Genel Kurul'a sunmak üzere, yetki alanına giren sorunlara ilişkin sözleşme tasarımlarını hazırlayabilir.

4. Konsey, Birleşmiş Milletler'ce öngörülen kurallara uygun olarak, yetki alanına giren sorunlara ilişkin uluslararası konferanslar düzenleyebilir.

Madde 63

1. Ekonomik ve Sosyal Konsey, 57. madde'de sözü edilen kuruluşların herhangi biriyle, bu kuruluşun

33

Madde 66

1. Ekonomik ve Sosyal Konsey, Genel Kurul'un tavsiyelerini yürütme konusunda yetkisine giren bütün görevleri yerine getirir.

2. Konsey, Genel Kurul'un onayı ile Birleşmiş Milletler üyelerinin ya da ihtisas kuruluşlarının kendisinden isteyeceği hizmetleri yerine getirebilir.

3. Konsey, işbu Antlaşma'nın başka yerlerinde gösterilen ya da Genel Kurul'ca kendisine verilebilecek olan öteki görevleri de yerine getirir.

Oylama

Madde 67

1. Ekonomik ve Sosyal Konsey'in her üyesinin bir oyu vardır.

2. Ekonomik ve Sosyal Konsey'in kararları, hazır bulunan ve oy veren üyelerin oçoğu ile alınır.

Usul

Madde 68

Ekonomik ve Sosyal Konsey, ekonomik ve sosyal konularda ve insan haklarının ilerletilmesi için

35

komisyonlar kuracağı gibi görevlerini yerine getirmesine yarayacak başka komisyonlar da kurar.

Madde 69

Ekonomik ve Sosyal Konsey, Birleşmiş Milletler'in bir üyesini özellikle ilgilendiren bir sorunu incelerken, bu üyeyi oy hakkı olmaksızın görüşmelere katılmaya çağırır.

Madde 70

Ekonomik ve Sosyal Konsey, uzmanlık kuruluşlarının temsilcilerinin Konsey görüşmelerine ve Konsey tarafından kurulan komisyonların görüşmelerine oy hakkı olmaksızın katılmaları, kendi temsilcilerinin de uzmanlık kuruluşlarının görüşmelerine katılmaları için her türlü düzenlemeyi yapabilir.

Madde 71

Ekonomik ve Sosyal Konsey, kendi yetkisine giren sorunlarla uğraşan sivil toplum kuruluşlarına danışmak için uygun düzenlemeler yapabilir. Böyle düzenlemeler uluslararası örgütlerle ve gerektiğinde, Birleşmiş Milletler'in ilgili üyesine danışıldıktan sonra ulusal örgütlerle de yapılabilir.

Madde 72

1. Ekonomik ve Sosyal Konsey, başkanının seçim yöntemini de saptayan içtüzüğünü kendi yapar.

36

siyasal kurumlarının giderek geliştirilmesinde onlara yardımcı olmayı;

c. Uluslararası barış ve güvenliği pekiştirmeyi;

d. Bu madde'de belirtilen sosyal, ekonomik ve bilimsel amaçlara uygulamada ulaşmak üzere yapıcı gelişme önlemlerini kolaylaştırmayı, bilimsel araştırmaları özendirilmeyi, birbiriyle ve koşullar elverdiğinde uluslararası ihtisas kuruluşlarıyla işbirliği yapmayı ve

e. XII. ve XIII. Bölümler'in uygulama alanı dışında, sorumlulukları altında bulunan ülkelerin ekonomik, sosyal ve eğitim koşullarına ilişkin istatistiksel ve teknik nitelikte başka bilgileri, güvenlik gerekleri ve anayasalara ilişkin görüşler saklı kalmak üzere, bilgi için düzenli olarak Genel Sekreter'e iletmeyi kabul ederler.

Madde 74

Birleşmiş Milletler üyeleri anavatan topraklarındaki politikaları kadar, bu Bölüm'ün konusunu oluşturan bölgelerdeki politikaların da, dünyanın geri kalan kesiminin çıkarları ve refahı gözönünde tutulmak koşuluyla, sosyal, ekonomik ve ticari alanlarda iyi komşuluk genel ilkesine dayanması gerektiği konusunda da anlaşmaya varmışlardır.

38

2. Konsey, içtüzüğü uyarınca ihtiyaca göre toplanır; içtüzükte Konsey'in üye çoğunluğunun isteği üzerine toplanmasını öngören hükümler de bulunacaktır.

XI. BÖLÜM:

Özerk Olmayan Ülkelere ilişkin Bildirge

Madde 73

Halkların henüz kendi kendilerini tam olarak yönetmediği bölgelerin yönetilmesinden sorumlu olan ya da bu sorumluluğu yüklenen Birleşmiş Milletler üyeleri, bu bölgelerde yaşayanların çıkarlarının herşeyden önce geldiği ilkesini kabul ederler. İşbu Antlaşma ile kurulan barış ve güvenlik sistemi içinde bu bölgelerde yaşayanların refahını en yüksek düzeye çıkarma yükümlülüğünü kutsal bir ödev bilirler ve bu amaçla:

a. Sözkonusu halkların kültürüne saygı göstererek onların siyasal, ekonomik ve sosyal bakımdan ilerlemelerini ve eğitim alanında gelişmelerini sağlamayı, onlara hakça davranmayı ve onları kötülüklerden korumayı;

b. Her ülkeye ve halkına özgü koşullar ve bunların çeşitli aşamalarına uygun olarak, bu halkların kendi kendilerini yönetme yeteneğini geliştirmeyi, onların siyasal özelemlerini gözönünde tutmayı ve kendi özgür

37

XII. BÖLÜM:

Uluslararası Vesayet Rejimi

Madde 75

Birleşmiş Milletler örgütü, daha sonra yapılacak özel anlaşmalar gereğince vesayet rejimine sokulabilecek bölgelerin yönetim ve gözetimi için, kendi yetkisi altında bir uluslararası vesayet rejimi kuracaktır. Bu bölgeler bundan böyle vesayet altında bölge adıyla anılmaktadırlar.

Madde 76

İşbu Antlaşma'nın 1. madde'sinde belirtilen Birleşmiş Milletler'in Amaçları'na uygun olarak vesayet rejiminin temel hedefleri şunlardır :

a. Uluslararası barış ve güvenliği pekiştirmek;

b. Vesayet altındaki bölgelerde yaşayan insanların siyasal, ekonomik ve sosyal bakımdan ilerlemelerini ve eğitim alanında gelişmelerini kolaylaştırmak, her bölge ve halkına özgü koşullar ilgili halkların özgürce dile getirdiği özelemleri ve her vesayet anlaşmasında öngörülebilir hükümleri de gözönünde tutarak, bu bölgeler halklarının kendi kendilerini yönetmelerini ya da bağımsızlığa doğru giderek gelişmelerini kolaylaştırmak;

c. Irk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı

39

gösterilmesini teşvik etmek ve dünya halklarının karşılıklı bağlılığını geliştirmek; ve

d. Sosyal, ekonomik ve ticari alanlarda bütün Birleşmiş Milletler üyeleri ile onların uyruklarına eşit davranılmasını sağlamak ve yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesini engellemek ve 80. madde hükümleri saklı kalmak koşuluyla, adalet dağıtımında da bu sonuculara eşit davranılmasını sağlamak.

Madde 77

1. Vesayet rejimi, aşağıdaki kategorilere giren ve vesayet anlaşmaları gereğince bu rejime sokulabilecek bölgelere uygulanacaktır:

- a. Şu anda manda altında bulunan bölgeler;
- b. İkinci Dünya Savaşı sonucunda düşman devletlerden ayrılabilecek bölgeler;
- c. Yönetimlerinden sorumlu devletlerce gönüllü olarak bu rejime sokulan bölgeler.

2. Yukarıda belirtilen kategorilere giren bölgelerden hangilerinin, hangi koşullarda vesayet rejimine sokulacağı, daha sonra yapılacak bir anlaşma ile belirlenecektir.

Madde 78

Birleşmiş Milletler üyeleri arasındaki ilişkiler egemen

40

eşitlik ilkesine dayalı olacağına göre, Birleşmiş Milletler'e üye olan ülkelere vesayet rejimi uygulanmayacaktır.

Madde 79

Vesayet rejimine sokulacak her ülke bakımından vesayet koşulları ve bu düzene getirilebilecek tüm değişiklik ve düzeltmeler, Birleşmiş Milletler'in bir üyesinin mandası altında bulunan bölgeler sözkonusu olduğunda mandater devleti de içine almak üzere, doğrudan doğruya ilgili devletler arasında yapılacak bir anlaşmanın konusunu oluşturacak ve 83. ve 85. maddeler uyarınca onaylanacaktır.

Madde 80

1. 77., 79. ve 81. maddeler uyarınca yapılan ve bölgelerden herbirini vesayet rejimine sokan özel vesayet anlaşmalarında saptanabilecek noktalar dışında ve bu anlaşmalar yapılmıyaya dek, bu Bölüm'ün hiçbir hükmü herhangi bir devletin ya da herhangi bir halkın herhangi bir hakkını ya da Birleşmiş Milletler üyelerinin taraf bulunabileceği yürürlükteki uluslararası belgelerin hükümlerini, ister dolaylı ister dolaysız olarak herhangi bir biçimde değiştirecek tarzda yorumlanamaz.

2. Bu madde'nin 1. paragrafı, manda altında olan ve diğer bölgelerin 77. madde'de öngördüğü üzere vesayet sistemine alınması için yapılacak müzakerelerin ve

41

vanlacak anlaşmaların geciktirilmesi ya da ertelenmesi için gerekçe oluşturacak biçimde yorumlanamaz.

Madde 81

Vesayet anlaşması, her durumda, vesayet altındaki bölgenin hangi koşullar altında yönetileceği konusunu kapsar ve yönetimi üzerine alacak makamı gösterir. Bundan böyle yönetimden sorumlu makam. adıyla anılacak olan bu makam, bir ya da birkaç devletten oluşabileceği gibi, örgütün kendisi de olabilir.

Madde 82

Bir vesayet anlaşması, 43. madde uyarınca yapılan herhangi bir özel anlaşmayı ya da anlaşmaları zedelemeksizin, vesayet anlaşmasının uygulandığı vesayet altındaki bölgenin tümünü ya da bir kesimini içine alan bir stratejik bölgeyi ya da stratejik bölgeleri gösterebilir.

Madde 83

1. Vesayet anlaşması koşullarının onaylanması, bunların değiştirilmesi ve düzeltilmesi de içinde olmak üzere, Birleşmiş Milletler'in stratejik bölgelere ilişkin tüm görevleri, Güvenlik Konseyi'nce yerine getirilir.

2. 76. madde'de belirtilen temel hedefler stratejik bölgelerden herbirinin halkı için de geçerlidir.

42

3. Güvenlik Konseyi, vesayet anlaşmalarına uygun olarak ve güvenlik gerekleri saklı kalmak koşuluyla, Birleşmiş Milletler'in vesayet rejimi uyarınca yüklenmiş olduğu siyasal, ekonomik, sosyal ve eğitsel görevlerin stratejik bölgelerde yerinde getirilmesinde Vesayet Meclisi'nin yardımından yararlanacaktır.

Madde 84

Vesayet altındaki bölgenin uluslararası barış ve güvenliğinin korunması konusunda kendi payına düşeni yerine getirmesini sağlamak, yönetimden sorumlu makamın görevidir. Bu amaçla, yönetimden sorumlu makam, Güvenlik Konseyi'ne karşı bu konuda üstlendiği yükümlülükleri yerine getirmek ve aynı zamanda yerel savunmayı sağlayıp vesayet altındaki bölgelerde dirlik ve düzeni korumak için vesayet altındaki bölgelerden gönüllü birlikler, kolaylıklar ve yardım sağlayabilir.

Madde 85

1. Vesayet anlaşmaları koşullarının kabul edilmesini, bunların değiştirilmesini ya da düzeltilmesini de içermek üzere, stratejik bölge olarak gösterilmemiş tüm bölgelere ilişkin vesayet anlaşmaları konusunda Birleşmiş Milletler'e düşen görevler Genel Kurul'ca yerine getirilir.

2. Genel Kurul'un yetkisi altında hareket eden Vesayet Meclisi bu görevlerin yapılmasında Genel Kurul'a yardım eder.

43

XIII. BÖLÜM:

Vesayet Meclisi

Bileşimi

Madde 86

1. Vesayet Meclisi Birleşmiş Milletler'in aşağıdaki üyelerinden oluşur.

a. Vesayet altındaki bölgenin yönetiminden sorumlu üyeler;

b. 23. Madde'de adları belirtilmiş olup da vasilik altında bölge yönetmeyen üyeler;

c. Vesayet Meclisi'nin toplam üye sayısının, vesayet altında ülke yöneten üyelerle yönetmeyenler arasında eşit biçimde bölüşülmesini sağlamaya yetecek sayıda, Genel Kurul'ca üç yıllık bir süre için seçilecek başka üyeler.

2. Vesayet Meclisi'nin her üyesi, kendisini kurulda temsil etmek üzere özel ehliyetle bir kişiyi gösterir.

Görev ve Yetkileri

Madde 87

Genel Kurul ve onun yetkisi altında Vesayet Meclisi, görevlerini yerine getirirken:

44

2. Vesayet Meclisi'nin kararları, hazır bulunan ve oy veren üyelerin oy çoğunluğu ile alınır.

Usül

Madde 90

1. Vesayet Meclisi, başkanının seçim yöntemini de saptayan içtüzüğünü kendi yapar.

2. Meclis, içtüzüğü uyarınca ihtiyaca göre toplanır; içtüzükte Meclis'in üye çoğunluğunun isteği üzerine toplanmasını öngören hükümler de bulunacaktır.

Madde 91

Vesayet Meclisi gerektiğinde, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in ve ihtisas kuruluşlarının ayrı ayrı yetki alanlarına giren konularda onların yardımından yararlanır.

XIV. BÖLÜM:

Uluslararası Adalet Divanı

Madde 92

Uluslararası Adalet Divanı, Birleşmiş Milletler'in başlıca adli organıdır. Divan, Uluslararası Sürekli Adalet Divanı'nın Statüsü'ne dayanan ve işbu Antlaşma'nın ayrılmaz bir parçasını oluşturan eski Statü'ye uygun olarak çalışır.

46

a. Yönetimden sorumlu makamın sunduğu raporları inceleyebilirler;

b. Dilekçeleri kabul edebilirler ve onları sözkonusu makama danışarak inceleyebilirler;

c. Sözkonusu makamca yönetilen ülkelerde, bu makamlarla anlaşarak saptanan tarihlerde belirli aralıklarla denetleme gezileri düzenleyebilirler; ve

d. Vesayet anlaşmalarını koşulları uyarınca bu önlemleri ve diğer tüm önlemleri alabilirler.

Madde 88

Vesayet Meclisi, Vesayet altındaki ülkelerden her birinde yaşayan insanların siyasal, ekonomik ve sosyal alanlarla eğitim alanındaki ilerlemeleri konusunda bir soru kağıdı hazırlar; Genel Kurul'un yetkisi içinde vesayet altında bulundurulmuş bölgelerin her birinin yönetiminden sorumlu makam da sözkonusu soru kağıdına dayanan bir yıllık raporu Genel Kurul'a sunar.

Oylama

Madde 89

1. Vesayet Meclisi'nin her üyesinin bir oyu vardır.

45

Madde 93

1. Birleşmiş Milletler'in tüm üyeleri, bu üyeliğin bir sonucu olarak, Uluslararası Adalet Divanı Statüsü'ne taraftırlar.

2. Birleşmiş Milletler üyesi olmayan devletlerin Uluslararası Adalet Divanı Statüsü'ne taraf olabilme koşulları, her seferinde Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul'ca belirlenir.

Madde 94

1. Birleşmiş Milletler'in her üyesi, taraf olduğu tüm uyuşmazlıklarda, Uluslararası Adalet Divanı'nın kararına uymayı yükümlenir.

2. Bir uyuşmazlığın taraflarından biri, Divan'ın verdiği bir hükme göre kendisine düşen yükümlülükleri yerine getirmezse, öbür taraf Güvenlik Konseyi'ne başvurabilir. Konsey de gerekli görürse, hükmün yerine getirilmesi için tavsiyelerde bulunabilir ya da alınacak önlemleri kararlaştırabilir.

Madde 95

İşbu Antlaşma'nın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinin, uyuşmazlıklarının çözümünü zaten var olan ya da ileride yapılabilecek olan anlaşmalar gereğince başka mahkemelere bırakmalarını engellemez.

47

Madde 96

1. Genel Kurul ya da Güvenlik Konseyi herhangi bir hukuksal sorun konusunda Uluslararası Adalet Divanı'ndan görüş isteyebilir.

2. Genel Kurul'ca bu konuda herhangi bir anda yetkili kılınabilecek olan tüm öteki Birleşmiş Milletler organları ve ihtisas kuruluşları da kendi çalışma alanları içinde karşılına çıkacak hukuksal sorunlar konusunda Divan'dan görüş isteyebilirler.

XV. BÖLÜM:

Sekretarya

Madde 97

Sekretarya, bir Genel Sekreter ile örgütün gerek duyabileceği memurlardan oluşur. Genel Sekreter, Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul'ca atanır. Genel Sekreter örgütün en yüksek memurudur.

Madde 98

Genel Sekreter, Genel Kurul'un, Güvenlik Konseyi'nin, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in ve Vesayet Meclisi'nin bütün toplantılarında bu sıfatla hareket eder; bu organlar tarafından kendisine verilen bütün öteki görevleri de yerine getirir. Örgütün çalışması konusunda Genel Kurul'a yıllık raporlar sunar.

48

3. Memurların işe alınmasında ve çalışma koşullarının saptanmasında öncelikle gözönünde tutulacak nokta en yüksek derecede verimlilik, yetkinlik ve dürüstlük niteliklerini benliklerinde toplamış kişilerin hizmetini sağlama gereği olmalıdır. Memurların, olabildiğince geniş bir coğrafi dağılım esasına dayanılarak işe alınmasının önemi gereğince gözönünde tutulacaktır.

XVI. BÖLÜM:

Çeşitli Hükümler

Madde 102

1. İşbu Antlaşma'nın yürürlüğe girmesinden sonra, Birleşmiş Milletler'in herhangi bir üyesi tarafından yapılan her uluslararası sözleşme ya da anlaşma, mümkün olan en kısa sürede Sekretarya'da kütüğe işlenecek ve Sekretarya tarafından yayımlanacaktır.

2. İşbu maddenin 1. fıkrası hükümleri uyanca kütüğe işlenmemiş bir uluslararası sözleşme ya da anlaşmanın taraflarından herhangi biri, söz konusu sözleşme ya da anlaşmayı Birleşmiş Milletler'in bir organı önünde ileri süremez.

Madde 103

Birleşmiş Milletler üyelerinin işbu Antlaşma'dan doğan yükümlülükleri ile başka herhangi bir uluslararası

50

Madde 99

Genel Sekreter, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebileceğini düşündüğü herhangi bir konuyu Güvenlik Konseyi'nin dikkatine sunar.

Madde 100

1. Genel Sekreter ve memurlar, görevlerini yerine getirirken, herhangi bir hükümetten ya da örgütün dışındaki herhangi bir makamdan ne talimat isterler ne de talimat alırlar. Genel Sekreter ve memurlar, uluslararası memurluk durumları ile bağdaşmayacak herhangi bir davranışta bulunmaktan kaçınırlar ve yalnızca örgüte karşı sorumludurlar.

2. Birleşmiş Milletler'in her üyesi, Genel Sekreterler ile sekretarya memurlarının salt uluslararası nitelikteki sorumluluklarına saygı göstermek ve görevlerinin yerine getirilmesinde onlara etki etmeye çalışmamakla yükümlüdür.

Madde 101

1. Sekretarya memurları, Genel Kurul'ca saptanacak kurallar uyanca Genel Sekreter tarafından atanırlar.

2. Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Meclisi ve gerekiyorsa, Birleşmiş Milletler'in öteki organlarına sürekli nitelikte özel memurlar verilir. Bu memurlar Sekretarya'nın bir parçasını oluştururlar.

anlaşmadan doğan yükümlülüklerinin çatışması durumunda, işbu Antlaşma'dan doğan yükümlülükler üstün gelecektir.

Madde 104

Örgüt, üyelerinden her birinin topraklarında görevlerini yerine getirmek ve amaçlarına ulaşmak için gerekli hukuksal ehliyete sahiptir.

Madde 105

1. Örgüt, Üyelerinin herbirinin topraklarında amaçlarına ulaşmak için gerekli ayrıcalık, bağımsızlık ve dokunulmazlıklardan yararlanır.

2. Birleşmiş Milletler üyelerinin temsilcileri ile örgütün memurları da, aynı şekilde, örgütle ilgili görevlerini tam bir bağımsızlık içinde yerine getirebilmek için gerekli ayrıcalık, bağımsızlık ve dokunulmazlıklardan yararlanırlar.

3. Genel Kurul, işbu maddenin 1. ve 2. fıkralarının uygulanmasına ilişkin ayrıntıların saptanması amacıyla tavsiyelerde bulunabilir ya da Birleşmiş Milletler üyelerine bu amaca yönelik sözleşmeler yapılmasını önerebilir.

49

51

XVII. BÖLÜM:

Güvenliğe İlişkin Geçici Hükümler

Madde 106

Güvenlik Konseyi'ne, kendi kanısına göre 42. madde uyarınca üzerine düşen sorumlulukları yüklenmesi olanağını verecek olan ve 43. maddede sözü edilen özel anlaşmalar yürürlüğe girinceye değin, 30 Ekim 1943'de Moskova'da imzalanan Dört Ulus Bildirgesi'nin tarafları ile Fransa, işbu Bildirge'nin 5. maddesi uyarınca, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekebilecek her türlü eyleme Birleşmiş Milletler adına birlikte girişmek üzere birbirlerine ve, eğer durum gerektiriyorsa, Birleşmiş Milletler'in öteki üyelerine danışacaklardır.

Madde 107

İşbu Antlaşma'nın hiçbir hükmü, Antlaşma'yı imzalayan herhangi bir devletin İkinci Dünya Savaşı sırasında düşmanı durumunda olan bir devlete karşı, bu konuda sorumluluk sahibi hükümetlerin sözkonusu savaşın sonucu olarak giriştiği ya da girişilmesini uygun bulduğu bir eylemi ne etkiler, ne engeller.

52

girmesini izleyen onuncu yıllık toplantısından önce bu konferans henüz yapılmamışsa, sözkonusu toplantının gündemine bu konferansın toplanması konusunda bir öneri konacak ve Genel Kurul çoğunluğunun ve Güvenlik Konseyi'nin herhangi yedi üyesinin oyuyla kararlaştırılırsa konferans yapılacaktır.

XIX. BÖLÜM:

Onay ve İmza

Madde 110

1. İşbu Antlaşma, imza eden devletlerce her birinin anayasa kuralları gereğince onaylanacaktır.

2. Onay belgeleri Amerika Birleşik Devletleri hükümetine tevdi edilecek ve her tevdi de bu hükümet tarafından tüm imzacı devletlere ve atandığında, örgütün Genel Sekreteri'ne bildirilecektir.

3. İşbu Antlaşma, Çin Cumhuriyeti, Fransa, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Krallığı, Amerika Birleşik Devletleri ve imzacı devletlerin çoğunluğu tarafından onay belgelerinin tevdiinden sonra yürürlüğe girecektir. Bunun üzerine Amerika Birleşik Devletleri hükümetince onay belgelerinin tevdi edildiğine ilişkin bir tutanak düzenlenerek, bunun birer örneği imzacı devletlerin tümüne verilecektir.

54

XVIII. BÖLÜM:

Değişiklikler

Madde 108

İşbu Antlaşma'da yapılacak değişiklikler, Genel Kurul üyelerinin üçte iki çoğunluğu tarafından kabul edilip, Güvenlik Konseyi'nin sürekli üyelerinin tümünü kapsamak üzere Birleşmiş Milletler üyelerinin üçte ikisi tarafından her birinin anayasa kuralları gereğince onaylandığı zaman, tüm Birleşmiş Milletler üyeleri için yürürlüğe girer.

Madde 109

1. İşbu Antlaşma'nın gözden geçirilmesi amacıyla, Genel Kurul'un üçte iki çoğunluğunun ve Güvenlik Konseyi'nin herhangi dokuz üyesinin oylarıyla saptanacak yer ve tarihte Birleşmiş Milletler üyelerinin bir Genel Konferansı düzenlenebilecektir. Konferansta Birleşmiş Milletler'in her üyesinin bir oyu olacaktır.

2. Konferansta üçte iki çoğunluk tarafından işbu Antlaşma'da yapılması tavsiye edilen her değişiklik, Güvenlik Konseyi'nin sürekli üyelerinin tümünü kapsamak üzere Birleşmiş Milletler üyelerinin üçte ikisi tarafından her birinin anayasa kuralları gereğince onaylandığında geçerlilik kazanacaktır.

3. Genel Kurul'un, işbu Antlaşma'nın yürürlüğe

4. İşbu Antlaşma'yı imzalamış olup, yürürlüğe girmesinden sonra onaylayacak olan devletler, her birinin onay belgesinin tevdi edildiği tarihte Birleşmiş Milletler'in asıl üyesi olacaklardır.

Madde 111

Çince, Fransızca, Rusça, İngilizce ve İspanyolca metinleri aynı derecede geçerli olan işbu Antlaşma, Amerika Birleşik Devletleri hükümeti arşivine tevdi edilecektir. Aslına uygunluğu gereğince onaylanmış örnekleri bu hükümet tarafından bütün öteki imzacı devletlerin hükümetlerine verilecektir.

YUKARIDAKİ HÜKÜMLERİ BENİMSEYEREK Birleşmiş Milletler'e üye Hükümetlerinin temsilcileri işbu Antlaşma'yı imzalamışlardır.

San Francisco'da, 26 Haziran 1945'te yapılmıştır.

53

55

Uluslararası Adalet Divanı Statüsü

4. Madde

1. Divan üyeleri, Sürekli Hakemlik Mahkemesi ulusal hükümlerinin aday gösterdiği kişiler listesinden Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi tarafından, aşağıdaki hükümler uyarınca seçilir.

2. Sürekli Hakemlik Mahkemesi'nde temsil edilmeyen Birleşmiş Milletler üyelerinin durumunda ise, adaylar, uluslararası uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümlenmesine ilişkin 1907 La Haye Sözleşmesi'nin 44. Madde'sinde öngörülen koşullar aynen uygulanarak, hükümetlerince bu amaçla atanmış ulusal kümeler tarafından gösterilecektir.

3. İşbu Statü'ye taraf olup da Birleşmiş Milletler üyesi olmayan bir devletin Divan üyelerinin seçimine hangi koşullar altında katılabileceği, bu konuda özel bir anlaşmanın bulunmaması durumunda, Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul tarafından belirlenir.

5. Madde

1. Seçim tarihinden en az üç ay önce, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, işbu Statü'ye taraf olan devletlerin Sürekli Hakemlik Mahkemesi'ndeki üyelerini ve 4. Maddenin 2. fıkrası uyarınca atanmış olan ulusal küme üyelerini, ulusal kümeler halinde, Divan üyeliği görevini

1. Madde

Birleşmiş Milletler Antlaşması ile, Birleşmiş Milletler'in başlıca adli organı olarak kurulan Uluslararası Adalet Divanı, işbu Statü hükümleri uyarınca oluşturulacak ve işlev görecektir.

I. BÖLÜM:

Divan'ın Kuruluşu

2. Madde

Divan, yüksek ahlaki karaktere sahip, kendi ülkelerinde en yüksek adli görevlerin yerine getirilmesi için gerekli koşulları benliklerinde toplayan ya da uluslararası hukuk alanında yetkileri herkesçe kabul edilmiş birer hukukçu niteliğinde olan kişiler arasından uyruklarına bakılmaksızın seçilen bağımsız yargıçlardan oluşan bir kuruldur.

3. Madde

1. Divan 15 üyeden oluşur. Aynı devletin birden çok uyruğu aynı zamanda Divan'da yargıç olamaz.

2. Divan'a üyelik açısından, birden fazla devletin uyruğu olarak kabul edilebilecek bir kişi kamusal ve siyasal haklarını olağan olarak hangi devlette kullanıyorsa, o devletin uyruğu sayılacaktır.

59

Kabul edebilecek durumda olan kişileri belirli bir süre içinde aday göstermeye yazılı olarak çağırabilir.

2. Hiçbir küme, en çok ikisi kendi uyruklığında olmak üzere dörtten çok aday gösteremez. Hiçbir durumda, doldurulacak yer sayısının iki katından çok aday gösterilemez.

6. Madde

Bu aday gösterme işlemine geçilmeden önce her ulusal kümenin, ülkesindeki en yüksek mahkemeye, hukuk fakülte ve okullarına, hukukun incelenmesi ile uğraşan ulusal akademilerle uluslararası akademilerin ulusal kollanına danışması tavsiye edilir.

7. Madde

1. Genel Sekreter, böylece saptanmış tüm adayların alfabe sırasına göre bir listesini hazırlar; 12. Maddenin 2. fıkrasında öngörülen durum dışında, yalnızca bu kişiler seçilebilir.

2. Genel Sekreter bu listeyi Genel Kurul'a ve Güvenlik Konseyi'ne sunar.

8. Madde

Genel Kurul ile Güvenlik Konseyi, Divan üyelerinin seçimini birbirlerinden bağımsız olarak yürütürler.

61

9. Madde

Her seçimde seçmenler Divan'a seçilecek kişilerin yalnızca istenen koşulları benliklerinde toplamış olmalarını değil, aynı zamanda kurul olarak belli başlı uygarlık biçimlerini ve dünyanın başlıca hukuk sistemlerini temsil etmelerini de gözönünde bulunduracaklardır.

10. Madde

1. Genel Kurul'da ve Güvenlik Konseyinde oyların salt çoğunluğunu elde etmiş olan adaylar seçilmiş olurlar.

2. Gerek yargıçların seçimi, gerekse aşağıdaki 12. Madde'de öngörülen komisyon üyelerinin atanması konusunda Güvenlik Konseyi'nde yapılacak oylamada, Güvenlik Konseyi'nin süreki olmayan üyeleri arasında hiçbir ayırım gözetilmeyecektir.

3. Aynı devletin birden çok uyruğunun hem Genel Kurul'un hem de Güvenlik Konseyi'nin oylarının salt çoğunluğunu elde etmesi durumunda, bunlardan yalnızca en yaşlısı seçilmiş sayılır.

11. Madde

İlk seçim oturumu sonucunda bir ya da daha çok üyelik boş kalırsa, ikinci ve gerekirse üçüncü bir oturum yapılır.

12. Madde

1. Üçüncü seçim oturumundan sonra, yine boş

62

yargıçlar, ilk seçimin tamamlanmasından hemen sonra Genel Sekreter tarafından ad çekme yöntemi ile belirlenecektir.

3. Divan üyeleri yerlerine yenileri gelinceye dek görev başında kalırlar. Yerlerine yenileri seçilse dahi, ellerindeki işlere bakmayı sürdürürler.

4. Divan üyelerinden birinin görevden çekilmesi durumunda, çekilme mektubu, Genel Sekreter'e iletilmek üzere Divan Başkanı'na verilecektir. Bu son bildirimle birlikte üyelik makamı boşalmış olur.

14. Madde

Boşalan üyelikler ilk seçimde izlenen yöntemle göre doldurulur; ancak, aşağıdaki hüküm saklıdır: üyeliğin boşalmasından sonra bir ay içinde Genel Sekreter, 5. Madde'de öngörülen çağrışı yapacak, seçim tarihi de Güvenlik Konseyi'nce saptanacaktır.

15. Madde

Görev süresi bitmemiş bir üyenin yerini doldurmak üzere seçilen bir Divan üyesi, öncekinin süresini tamamlar.

16. Madde

1. Divan üyeleri, siyasal ve idari herhangi bir görev yapamayacakları gibi, mesleki nitelikte herhangi bir başka işle de uğraşamazlar.

64

üyelikler kalırsa, ya Genel Kurul'un ya da Güvenlik Konseyi'nin isteği üzerine, her boş üyelik için salt çoğunlukla bir ad seçip Genel Kurul'un ve Güvenlik Konseyi'nin ayrı ayrı kabullerine sunmak üzere, üçü Genel Kurul'ca üçü de Güvenlik Konseyi'nce atanan altı üyeli bir arbulma komisyonu her zaman kurulabilir.

2. Arbulma komisyonu, aranan koşulları yerine getiren bir kişi üzerinde oybirliğine varırsa, 7. Madde'de öngörülen aday listesinde yer almamış olsa bile, o kişinin adını listeye koyabilir.

3. Arbulma komisyonu, seçimi başaramayacağı yolunda kesin bir kamyaya varırsa, Divan'ın önceden seçilmiş üyeleri, Güvenlik Konseyi'nce saptanacak bir süre içinde, ister Genel Kurul'da, isterse Güvenlik Konseyi'nde oy almış adaylar arasında bir seçme yaparak boş üyelikleri doldururlar.

4. Yargıçlar arasında oyların eşit bölünmesi durumunda en yaşlı yargıcın oyu üstün sayılır.

13. Madde

1. Divan üyeleri dokuz yıl için seçilirler ve yeniden seçilebilirler; bununla birlikte, ilk seçimde seçilen yargıçlardan beşinin görev süreleri üç yıl, beşininki ise altı yıl sonunda bitecektir.

2. Yukarıda belirtilen üç ve altı yıllık başlangıç dönemlerinin sonunda görev süreleri bitecek olan

2. Bu konuda herhangi bir kuşku doğması durumunda, Divan karar verir.

17. Madde

1. Divan üyeleri hiçbir işte temsilcilik, danışmanlık ya da avukatlık yapamazlar.

2. Divan üyeleri, daha önce taraflardan birinin temsilcisi, danışmanı ya da avukatı, ulusal ya da uluslararası bir mahkemenin veya bir uluslararası soruşturma komisyonunun üyesi olarak ya da herhangi bir başka sıfatla karışmış oldukları hiç bir işin çözümüne katılamazlar.

3. Bu konuda herhangi bir kuşku doğması durumunda, Divan karar verir.

18. Madde

1. İstenen koşulları artık taşımadıklarına öteki üyeler tarafından oybirliğiyle hükmedilmedikçe, Divan üyeleri görevden alınamazlar.

2. Böyle bir görevden alma durumu Divan Yazmanı tarafından Genel Sekreter'e bildirilir.

3. Bu bildirimle birlikte üyelik makamı boşalmış olur.

19. Madde

Divan'ın üyeleri, görevlerini yaptıkları sırada

63

65

diplomatik ayrıcalık, bağışıklık ve dokunulmazlıklardan yararlanırlar.

20. Madde

Divan'ın her üyesi, görevine başlamadan önce, açık celsede yetkilerini tam bir tarafsızlık ve vicdan bütünlüğü içinde kullanacağını resmen bildirir.

21. Madde

1. Divan kendisine üç yıl için bir Başkan, bir de Başkan Yardımcısı seçer; bu kişiler yeniden bu görevlere seçilebilirler.

2. Divan, Yazman'ını atar ve gerekli olabilecek başka memurların atamasını yapabilir.

22. Madde

1. Divan'ın merkezi Lahey olarak saptanmıştır. Bununla birlikte Divan, uygun gördüğü takdirde başka bir yerde toplanarak görevini yapabilir.

2. Başkan ve Yazman Divan'ın merkezinde otururlar.

23. Madde

1. Divan, tarih ve süreleri kendisince saptanacak olan adli tatiller dışında, sürekli olarak görev halinde bulunur.

2. Divan üyelerinin belirli dönemlerde izne çıkma

66

oturumda bulunma zorunluluğundan affedilebileceğini öngörmektedir.

3. Divan'ın oluşması için yetersayı dokuzdur.

26. Madde

1. Divan, zaman zaman, belirli türde işlere, örneğin çalışmaya ilişkin işlere ya da transit ve ulaştırma işlerine bakmak için, Divan'ın kendi kararına göre üç ya da daha çok yargıçtan oluşan bir ya da daha çok daire kurabilir.

2. Divan, her zaman, belirli bir işe bakmak üzere bir daire kurabilir. Bu dairenin yargıç sayısı, tarafların onayı ile, Divan tarafından saptanır.

3. Bu Madde'de öngörülen daireler, taraflar isterse yargılayıp hüküm verebilirler.

27. Madde

26 ve 29. Madde'lerde öngörülen dairelerce verilen her hüküm, Divan'ca verilmiş kabul edilecektir.

28. Madde

26. ve 29. Madde'lerde öngörülen daireler, tarafların uygun görmesi ile, Lahey'den başka bir yerde de toplanarak görevlerini yapabilirler.

68

hakkı vardır; bunun tarih ve süreleri, her yargıcın eviyle Lahey arasındaki uzaklık gözönüne alınarak Divan'ca saptanır.

3. Divan üyeleri, izinde olmadıkça ya da hastalık veya Başkan'a gereğince açıklanan başka ciddi nedenler yüzünden mazeretli olmadıkça, her an Divan'ın hizmetine hazır olmakla yükümlüdürler.

24. Madde

1. Divan üyelerinden biri, özel bir neden dolayısıyla belirli bir işin karara bağlanmasına katılmaması gerektiği görüşüne varırsa, bunun Başkan'a bildirir.

2. Başkan, Divan üyelerinden birinin özel bir neden dolayısıyla belirli bir davanın görülmesinde bulunmaması gerektiği görüşüne varırsa, durumu üyeye duyurur.

3. Bu gibi durumlarda divan üyesi ile Başkan arasında görüş ayrılığı olursa, bunu Divan karara bağlar.

25. Madde

1. Divan, işbu Statü'de açıkça aksi öngörülmedikçe, toplantılarını genel kurul halinde yapar.

2. Divan oluşturmak için hazır bulunacak yargıç sayısının onbirin altına düşmemesi koşuluyla, Divan içtüzüğü, duruma göre ve sırayla, bir ya da birkaç yargıcın

67

29. Madde

Divan, işlerin çabuk bitirilmesi için her yıl, taraflar istediği takdirde basit yargılama yapacak beş yargıçlı daireler kurar. Yargılamaya katılmalarının olanaksızlığını ileri sürecek yargıçların yerini doldurmak üzere ayrıca iki yargıç daha atanır.

30. Madde

1. Divan, yetkilerini ne yolda kullanacağını bir içtüzükle belirler. Divan, özellikle, izleyeceği yargılama usulünü düzenler.

2. Divan içtüzüğü Divan'da ya da dairelerinden herhangi birinde, oy hakkı olmaksızın oturumlara katılacak yardımcı yargıçlar bulunmasını öngörebilir.

31. Madde

1. Taraflardan herbirinin uyrukluğunda bulunan yargıçlar, Divan önüne getirilen davanın görülmesine katılma hakkını korurlar.

2. Divan'da taraflardan birinin uyrukluğunda bir yargıç bulunuyorsa, herhangi bir başka taraf, yargıç sıfatıyla oturuma katılmak üzere dilediği kişiyi atayabilir.

3. Divan'da taraflardan hiçbirinin uyrukluğunda yargıç yoksa, taraflardan her biri, bu maddenin 2. fıkrasında öngörülen usul gereğince bir yargıç atayabilir.

69

4. İşbu madde, 26. ve 29. Madde'lerdeki duruma da uygulanır. Bu gibi durumlarda Başkan, daireyi oluşturan Divan üyelerinden birinden ya da gerektiğinde ikisinden, yerlerini ilgili tarafların uyraklığında bulunan Divan üyelerine, böylesi yoksa ya da bu üyelerin hazır bulunmaları olanaksızsa, taraflarca özel olarak atanmış yargıçlara bırakmalarını ister.

5. Aynı davada ortak hareket eden birkaç taraf varsa, bunlar yukarıdaki hükümlerin uygulanması bakımından tek bir taraf sayılırlar. Bu konuda herhangi bir kuşku doğması durumunda, Divan karar verir.

6. İşbu maddenin 2, 3 ve 4. fıkralarında gösterilen biçimde atanan yargıçlar, işbu Statü'nün 2. Madde'sinde, 17. Madde'sinin 2. fıkrasında, 20 ve 24. Madde'lerinde öngörülen koşulları yerine getirmelidirler. Bu yargıçlar karara, öteki meslekdaşlarıyla tam eşitlik koşullarında katılırlar.

32. Madde

1. Divan üyeleri yıllık maaş alırlar.
2. Başkan yıllık özel bir ödenek alır.
3. Başkan Yardımcısı, Başkanlık görevi yaptığı her gün için özel bir ödenek alır.
4. Divan üyesi olmayıp, 31. Madde uyarınca atanan yargıçlar, görev yaptıkları her gün için ödence alır.

70

kuruluşların kendi girişimleriyle sunacakları bu gibi bilgileri kabul edecektir.

3. Bir uluslararası kamu kuruluşunun kurucu belgesinin ya da bu belge uyarınca kabul edilen bir uluslararası sözleşmenin yorumlanması, Divan'a sunulmuş bir davada sözkonusu olursa, Yazman, bu uluslararası kamu kuruluşuna durumu bildirir ve tüm yazılı işlemleri ona iletir.

35. Madde

1. Divan, işbu Statü'ye taraf olan devletlere açıktır.
2. Divan'ın hangi koşullarda öteki devletlere de açık olacağı, yürürlükteki antlaşmaların özel hükümleri saklı kalmak üzere Güvenlik Konseyi'nce belirlenir; ancak bu koşullar hiçbir durumda tarafları Divan önünde eşitsiz bir konuma sokmayacaktır.

3. Birleşmiş Milletler üyesi olmayan bir devlet, bir davada taraf ise, bu tarafın Divan giderlerine katılma payını Divan saptar. Ancak, bu devlet Divan giderlerine katılıyorsa bu hüküm uygulanmaz.

36. Madde

1. Divan'ın yetki alanı tarafların kendisine sunacağı bütün işlerle Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda ya da yürürlükteki antlaşma ve sözleşmelerde özel olarak öngörölmüş bütün durumları kapsar.

72

5. Bu maaş, ödenek ve ödenceler Genel Kurul'ca saptanır. Görevin devamı süresince bunlarda bir azaltma yapılamaz.

6. Yazman'ın maaşı, Divan'ın önerisi üzerine Genel Kurul'ca saptanır.

7. Divan üyeleri ile Yazman'a emekli maaşlarının hangi koşullar altında bağlanacağı ve Divan üyeleri ile Yazman'ın yolluklarının ödenme koşulları, Genel Kurul'ca kabul edilen bir tüzükle saptanır.

8. Sözügeçen maaş, ödenek ve ödenceler her türlü vergiden bağıstır.

33. Madde

Divan'ın giderleri, Genel Kurul'un kararlaştıracığı biçimde Birleşmiş Milletler tarafından karşılanır.

II. BÖLÜM:

Divan'ın Yetkileri

34. Madde

1. Divan önündeki davalarda yalnız devletler taraf olabilirler.

2. Divan, önüne getirilen işlere ilişkin olarak, uluslararası kamu kuruluşlarından, kendi içtüzüğü'nün öngördüğü koşullar içinde bilgi isteyebilecek, ayrıca bu

71

2. İşbu Statü'ye taraf olan devletler, herhangi bir anda, aynı yükümlülüğü kabul eden herhangi bir başka devlete karşı, konusu hepsine ilişkin olarak Divan'ın yargı yetkisini fiilen ve özel anlaşma olmaksızın zorunlu olarak tanıdıklarını bildirirler :

- a. Bir antlaşmanın yorumlanması;
- b. Uluslararası hukuka ilişkin her konu;
- c. Saptandığı takdirde, uluslararası bir yükümlülüğe aykırılık oluşturabilecek her olayın gerçekliği;
- d. Uluslararası bir yükümlülüğe aykırı bir davranışın gerektirdiği zarar gideriminin niteliği ya da kapsamı.

3. Yukarıda sözü edilen bildirimler hiçbir koşula bağlı olmadan yapılabileceği gibi, birkaç devlet ya da belirli devletler bakımından karşılıklı olma koşuluna bağlı olarak, ya da belirli bir süre için yapılabilir.

4. Bu bildirimler Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilir, o da bunların birer örneğini işbu Statü'nün taraflarına ve Divan Yazman'ına iletir.

5. Uluslararası Sürekli Adalet Divan Statüsü'nün 36. Madde'si uyarınca yapılmış ve süresi henüz bitmemiş bildirimler, işbu Statü'nün taraflar arasındaki ilişkilerde, sözkonusu bildirimlere göre geri kalan süre için ve bu bildirimlerin koşulları uyarınca Uluslararası Adalet Divanı'nın zorunlu yargısının kabulünü içerir sayılacaklardır.

73

6. Divan'ın yetkili olup olmadığı konusunda bir uyuşmazlık çıkması durumunda, Divan karar verir.

37. Madde

Yürürlükte bulunan bir antlaşma ya da sözleşme bir davanın Milletler Cemiyeti tarafından kurulmuş olması gereken bir mahkemeye ya da Uluslararası Sürekli Adalet Divanı'na gönderilmesini öngörmekteyse, işbu Statü'nün tarafları arasında sözkonusu davanın bakılacağı yargı organı Uluslararası Adalet Divanı olacaktır.

38. Madde

1. Kendisine sunulan uyuşmazlıkları uluslararası hukuka uygun olarak çözmekle görevli olan Divan :

a. uyuşmazlık durumundaki devletlerce açık seçik kabul edilmiş kurallar koyan, gerek genel gerekse özel uluslararası antlaşmaları;

b. hukuk olarak kabul edilmiş genel bir uygulamanın kanıtı olarak uluslararası yapılagelmiş kuralları;

c. uygar uluslarca kabul edilen genel hukuk ilkelerini;

d. 59. Madde hükmü saklı kalmak üzere, hukuk kurallarının belirlenmesinde yardımcı araç olarak adli kararları ve çeşitli ulusların en yetkin yazarlarının öğretilerini uygular.

2. Bu hüküm, tarafların görüş birliğine varmaları

74

halinde, Divan'ın hakça ve eşitce karar verme yetkisini zedeleyemez.

III. BÖLÜM:

Divan'ın Kuruluşu

39. Madde

1. Divan'ın resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Taraflar tüm yargılama usulünün Fransızca yürütülmesi konusunda görüş birliğine varmışlarsa, hüküm bu dilde verilecektir. Taraflar tüm yargılama usulünün İngilizce yürütülmesi konusunda görüş birliğine varmışlarsa, hüküm bu dilde bildirilecektir.

2. Hangi dilin kullanılacağı konusunda bir anlaşma yoksa taraflar savunmalarında bu iki dilden hangisini yeğliyorlarsa onu kullanabilecekler, Divan'ın kararı da Fransızca ve İngilizce olarak bildirilecektir. Bu durumda, Divan ayrıca iki metinden hangisinin geçerli olacağını da belirleyecektir.

3. Divan, taraflardan herhangi birinin dileği üzerine, bu tarafın Fransızca ya da İngilizce'den başka bir dil kullanılmasına izin verecektir.

40. Madde

1. Davaların Divan önüne getirilmesi, duruma göre, ya

75

vanılan özel anlaşmanın bildirilmesi ile ya da Yazman'a yapılacak yazılı bir başvuru ile olur. Her iki durumda da uyuşmazlığın konusu ile taraflar gösterilmiş olmalıdır.

2. Yazman başvurusu hemen bütün ilgililere iletir.

3. Yazman, Genel Sekreter aracılığıyla durumu Birleşmiş Milletler üyelerine ve Divan önünde dava açabileceği kabul edilen öteki devletlere de bildirir.

41. Madde

1. Divan durumun gerektirdiğine hükmederse, tarafların her birinin haklarını korumak için hangi geçici önlemlerin alınması gerektiğini belirtme yetkisine sahiptir.

2. Öngörülen bu önlemler, kesin karardan önce hemen taraflara ve Güvenlik Konseyi'ne bildirilir.

42. Madde

1. Taraflar, temsilcileri aracılığı ile temsil edilirler.

2. Taraflar, Divan önünde danışman ya da avukatların yardımından da yararlanabilirler.

3. Divan önündeki tarafların temsilcileri, danışmanları ve avukatları, görevlerini bağımsız bir biçimde yerine getirmeleri için gerekli ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlanırlar.

76

43. Madde

1. Yargılama usulü iki evreden oluşur : yazılı ve sözlü evreler.

2. Yargılama usulünün yazılı evresi muhtıraların, karşı-muhtıraların, gerekiyorsa, yanıtların ve ayrıca savları destekleyecek her türlü evrak ve belgenin Divan'a ve taraflara iletilmesini kapsar.

3. Bu iletme işlemi, Divan'ca saptanan sıra ve süre içinde Yazman aracılığıyla yapılır.

4. Taraflardan birinin ileri sürdüğü her belgenin onaylanmış örneği öteki tarafa iletilecektir.

5. Yargılama usulünün sözlü evresi, Divan'ın tanıkları, bilirkişileri, temsilcileri, danışmanları ve avukatları dinlemesini kapsar.

44. Madde

1. Temsilciler, danışmanlar ve avukatlar dışında kalan kişilere yapılacak her bildirim için Divan, bu bildirim hangi devletin ülkesinde sonuç doğuracaksa o ülkenin devletine doğrudan başvurur.

2. Kanıtların yerinde saptanması gerektiği zaman da aynı hüküm uygulanacaktır.

77

45. Madde

Duruşmalar Başkan tarafından, Başkan'ın yokluğunda Başkan Yardımcısı tarafından yönetilir; her ikisinin de başkanlık edememesi durumunda yargıçların en kıdemlisi başkanlık eder.

46. Madde

Divan aksine karar vermedikçe ya da taraflar dinleyici alınmasını istemedikçe oturum açık olur.

47. Madde

1. Her oturumda bir tutanak tutulur ve bu, Yazman'la Başkan tarafından imzalanır.

2. Yalnızca bu tutanak resmi nitelik taşır.

48. Madde

Divan, davanın yönetilmesi ve tarafların savlarını hangi biçim ve sürede ortaya koyacaklarını belirlemek için kararlar çıkarır; kanıtların ortaya konması için gerekli tüm önlemleri alır.

49. Madde

Divan, duruşmaların başlamasından önce de temsilcilerden herhangi bir belgenin verimesini ya da herhangi bir açıklama yapılmasını isteyebilir. Reddedilmesi halinde bunu resmen kayda geçirir.

78

54. Madde

1. Temsilciler, danışmanlar ve avukatlar Divan'ın denetimi altında savlarını sunmayı tamamladıktan sonra, Başkan duruşmaların bittiğini bildirir.

2. Divan, hükmü görüşmek üzere odasına çekilir.

3. Divanın görüşmeleri gizlidir ve gizli kalır.

55. Madde

1. Divan kararları, hazır bulunan yargıçların oyçokluğu ile alınır.

2. Oyların eşit bölünmesi durumunda Başkan'ın ya da onun yerini dolduran yargıcın oyu üstün sayılır.

56. Madde

1. Hüküm gerekçelidir.

2. Hükümde, ona katılan yargıçların adları belirtilir.

57. Madde

Hüküm, tümüyle ya da bir bölümü bakımından yargıçların oybirliğini yansıtmıyorsa, yargıçlardan her birinin hükme kişisel görüşünü ekleme hakkı vardır.

58. Madde

Hüküm, Başkan ve Yazman tarafından imzalanır.

80

50. Madde

Divan, her zaman seçeceği herhangi bir kişiyi, kurulu, büroyu, komisyonu ya da kuruluştaki bir soruşturmayı yürütmekle ya da bilirkişilik yapmakla görevlendirebilir.

51. Madde

30. maddede öngörülen içtüzükte Divan'ın saptayacağı koşullara göre, duruşmalar sırasında tanıklarla bilirkişilere yararlı görülecek her türlü soru yönetilebilir.

52. Madde

Divan, kendisince saptanan süreler içinde kanıtları elde ettikten ve tanıkları dinledikten sonra, taraflardan birinin kendisine, öteki tarafın onayı olmaksızın, sunmak isteyebileceği sözlü ya da yazılı tüm yeni kanıtları reddedebilir.

53. Madde

1. Taraflardan biri Divan önüne çıkmaz ya da davasını savunmaktan kaçınırsa, öteki taraf Divan'dan kendi savları doğrultusunda karara varmasını isteyebilir.

2. Divan, bu isteği yerine getirmeden önce, yalnızca 36 ve 37. Maddeler uyarınca yetkili olduğuna değil, aynı zamanda savların fiilen ve hukuken sağlam esaslara dayandığından emin olmalıdır.

79

Temsilcilere yöntemine uygun olarak bildirildikten sonra, açık olarak yapılan oturumda okunur.

59. Madde

Divan'ın kararı ancak uyumsuzluğun tarafları bakımından ve karar verilen dava için bağlayıcıdır.

60. Madde

Hüküm kesindir ve buna karşı başvurma yolu yoktur. Hükümün anlam ya da kapsamı üzerinde uyumsuzluk çıkması durumunda, taraflardan herhangi birinin isteği üzerine Divan hükmü yorumlar.

61. Madde

1. Hükümün yenilenmesi isteği ile Divan'a başvurulması ancak, kesin bir etki yapabilecek nitelikte olup hükümün açıklanmasından önce Divan'ca ve hükümün yenilenmesini isteyen taraflarca bilinmeyen bir olayın keşfedilmiş olması nedeniyle ve olayın bilinmemesi anılan tarafın kusurundan ileri gelmemişse mümkündür.

2. Hükümün yenilenmesi usulü, yeni olayın varlığını açıkça ortaya koyan, bu olayın yenilenmeyi gerekli kılan nitelikleri bulunduğunu kabul eden ve yenilenme isteğinin bu nedenle kabul edilebilir olduğunu bildiren bir Divan kararı ile başlar.

3. Divan, hükümün yenilenmesi yöntemine geçmeden önce, hükümün koşullarına uyulmasını isteyebilir.

81

4. Yenileme istemi, yeni olayın keşfedilmesinden başlayarak en geç altı ay içinde yapılır.

5. Hüküm tarihinden başlayarak en geç on yıllık bir sürenin geçmesinden sonra hiçbir yenileme isteminde bulunulamaz.

62. Madde

1. Bir devlet, bir uyumsuzlukta kendisi bakımından hukuksal nitelikte bir çıkarın söz konusu olduğunu görürse, davaya katılmak amacıyla Divan'a başvurabilir.

2. Bu istemi karara bağlamak Divan'a düşer.

63. Madde

1. Uyumsuzluğun taraflardan başka devletlerin de katıldığı bir antlaşmanın yorumlanması söz konusu olduğu zaman, Yazman bu devletlere hemen durumu bildirir.

2. Kendisine duyuruda bulunulan her devlet yargı sürecine katılma hakkına sahiptir; ancak bu hakkı kullanırsa, yargının varacağı hüküm o devlet için de aynı ölçüde bağlayıcı olur.

64. Madde

Divan başka türlü karar vermemişse, taraflardan her biri mahkeme giderlerini kendisi karşılar.

82

4. Yazılı ya da sözlü açıklamalarda bulunmuş olan devletlerin ya da örgütlerin, başka devletlerle örgütler tarafından yapılmış açıklamalar konusunda görüş bildirmelerine, ele alınan her soruna göre, Divan tarafından ya da Divan toplantı halinde değilse Başkan tarafından saptanacak biçim, ölçü ve süreler içinde izin verilir. Bu amaçla Yazman, yazılı açıklamaları, kendileri de böyle açıklamalarda bulunmuş olan devletlere ve örgütlere zamanında iletir.

67. Madde

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Birleşmiş Milletler üyelerinin temsilcilerine ve doğrudan doğruya ilgili öteki devletlerle uluslararası örgütlerin temsilcilerine bildirim yapıldıktan sonra Divan, danışma görüşlerini açık olarak yapacağı oturumda bildirir.

68. Madde

Divan, danışma görevlerinin yerine getirilmesi, uygulanabilir gördüğü ölçüde, işbu Statü'nün hukuksal uyumsuzluklara uygulanan hükümlerinden de esinlenecektir.

V. BÖLÜM:

Değişiklikler

69. Madde

İşbu Statü'de yapılacak değişiklikler, Birleşmiş

84

IV. BÖLÜM:

Danışma

65. Madde

1. Divan, Birleşmiş Milletler Antlaşması gereğince ya da bu Antlaşma hükümlerine uygun olarak görüş istemeye yetkili kılınmış her organ ya da kuruluşun isteği üzerine her türlü hukuksal sorun konusunda görüş verebilir.

2. Divan'dan görüş istenen sorunlar, görüş verilmesi istenen sorunu açık ve kesin bir dille belirten yazılı bir dilekçe ile Divan'a sunulur. Bu dilekçeye sorunu aydınlatabilecek tüm belgeler eklenir.

66. Madde

1. Yazman, görüş istemini, Divan önünde dava açma hakkına sahip olan bütün devletlere hemen bildirir.

2. Ayrıca, Divan önünde dava açma hakkına sahip olan devletlerden ve uluslararası örgütlerden hangilerinin sorunla ilgili bilgi verebileceği, Divan tarafından ya da Divan toplantı halinde değilse Başkan tarafından düşünülüyorsa, bu devlet ve örgütlere Yazman özel olarak ve doğrudan doğruya saptanacak bir süre içinde yazılı açıklamaları dinlemeye hazır olduğunu bildirir.

3. Bu devletlerden biri, işbu Madde'nin 2. fıkrasında öngörülen özel bildirim almamış olur ya da yazılı açıklama sunma ya da Divan tarafından dinletilmesi isteğini belirtirse, bu konuda Divan karar verir.

83

Milletler Antlaşması'nda yapılacak değişiklikler için öngörülen yöntemle göre gerçekleştirilir; şu kadar ki, Divan Statüsü'ne taraf olmakla birlikte Birleşmiş Milletler üyesi olmayan devletlerin bu yöntemle katılmalarını sağlamak için Güvenlik Konseyi'nin tavsiyesi üzerine Genel Kurul'un kabul edeceği hükümler saklıdır.

70. Madde

Divan, işbu Statü'de gerekli gördüğü değişiklikleri 69. Madde hükümlerine uygun olarak incelemek üzere, Genel Sekreter'e yazılı bildirim yoluyla önerme yetkisine sahiptir.

85